

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok — — 4 koruny — hal.
 Na pol roka — — 2 „ — „
 Na štvrt' roka — — 1 „ — „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
 Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.
Majiteľ a vydavateľ:
 JÁN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
 Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 Nem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
 ohlásy a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
 nonpareill riadku 80 hl. Rukopisy sa nazpáť nedávajú.

Katolícky kongress krajinský.

Spísal: Dr. Fischer-Colbrie, biskup košický.

«Človek je bytnosť spoločenská,» praví Aristoteles, najväčší zakladateľ ľubomudrctva. Preto aj všetky ideále a snahy naše len cestou spoločovania a sdružovania sa môžeme uskutočniť.

Uskutočnenie a obrana náboženských ideálov je tiež spoločenská úloha; synagóga starého zákona znamená shromaždenie a sdruženie len tak, ako v novom zákone cirkev.

Praví preto už i sám Spasiteľ sveta: «Kde dvaja alebo traja sídu sa v mojom mene, tam som medzi nimi». (Mat. 18, 20.)

Verejné služby Božie vyplývajú zo spoločenského rázu ľudského; sjazdy a iné shromaždenia starých časov, konventy a schôdzky iných vierovyznaní, majú jejich korene tiež len v potrebnosti spoločenského spoluúčinkovania.

Verejného života katolíckeho, najviacej prekvitajúceho v Nemecku totiž, podstatnou ustanovizňou, účinkovania jeho zvláštnym orgánom sú katolícke kongressy.

Katolícke kongressy majú trojaký cieľ: poznajme sa jedon druhého, zákony naše predstavme svetu a radme sa o tom, čo nám treba robiť.

Poznajme sa jedon druhého. Presvedčme sa o tom, kto sme a koľko je nás. Z príkladu, z oduševnenia a práve jedon z druhého čerpajme silu a dôveru. Veľký tábor tých, čo myslia a cítia s nami, nech nás posilňuje a oduševňuje. Sväzky priateľstva nech nás osobne pútajú ku spoločnej práci.

Predstavme sa svetu, nech vidí indiferentný svet a nech aj naši nepriatelia vidia, že jestvu-

jeme, kto sme, koľko je nás a čo chceme. Neni sme my «potajomná spoločnosť», nezahalujeme my naše mená a naše ciele. Verejne to vyznáваме, čo chceme: viery, mravov a kultúry udržanie, šírenie, statočnými prostriedkami.

Radme sa o tom, čo nám treba robiť. Prúdny vývin novej doby, pred tisícere problémy stavia nielen vieru, lež všetky obory ľudskej kultúry. Prúdom valí sa na nás celá záplava prác. Správne riešenie problémov a sjednotené, plánu primerané prevedenie tohoto rozriešenia oslobodí nás mnohých neúspechov, nezdarých [prác a] duševných i hmotných síl mrhania.

V krajinskom kongresse čistia sa idey, oduševnia sa srdcia a oceluje sa vôľa.

Daj to dobrotivá prozreteľnosť božská, aby tomu tak bolo — aj v Segedíne. Metropolu uhorských Dolniakov nech vidí víťazoslávne vystúpenie «pracujúceho katolicizmu», «pracujúcej cirkvi» celého Uhorska a nech sa pripojí ku víťaznej jeho zástave.

Nech vzrastá počet, vzdelanosť a oduševnenie sebaovedomých členov pracujúcej a obetovavej cirkvi. Nech diela a ustanovizne naše prospievajú v údoch, sile a v úspechoch.

Verejná účinnosť katolícka, do oboru zaujatosti svojej nech vtiahne všetky nároky a potreby kresťanskej vedy, kresťanského umenia, spoločenského a dobročinného života; desať miliónov katolíkov našej vlasti nech sa všetci o tom dozvedia, že nás katolíkov veľmi blízko týkajú sa všetky aktuálne otázky vedomosti a umenia, tlače a literatúry, nápravnej výchovy a ústavov patronážu, záujmy chudobných a ne-

mocníc, ako aj všetky záležitosti poľného hospodárstva, priemyslu a obchodu. Nad všetkého tohoto pokladov kľúčami, stráži náboženstvo.

Nech teda vidí priateľ i nepriateľ zarovnak, že jestvujeme a pracujeme; že veľkú a na všetko rozprestierajúcu sa prácu vykonávame za vieru a vlasť, za pokrok a blaho ľudu.

IX. Krajinský Kongress uhorských katolíkov.

V dejepise katolíckej cirkvi Uhorska deň 29. augusta zaznačený bude ako deň zvláštneho osvedčenia katolíckeho združenia. IX. Krajinský Kongress uhorských katolíkov, ako smerodajné a oprávnené zastupiteľstvo desať millionov katolíckeho obyvateľstva krajiny, označil cestu, ktorou kráčajúc v budúcnosti možno bude previesť preporodenie Uhorska v duchu Krista Pána. Tohoto zárukou je Katolícka Ľudová Jednota, s jejžto valným shromaždením Krajinský Kongress uhorských katolíkov začal blahonosné účinkovanie svoje. Katolícka Ľudová Jednota, ako pevné združenie 212.000 horlivých katolíkov, deň po deň cvičiac sa v obracaní zbrane, povolaná je do života uviesť všetky uzavretia krajinského kongressu katolíckeho.

IX. Krajinský Kongress uhorských katolíkov zriedkave mohútne osvedčenie je katolíckeho seba povedomia. Katolíci na tisíce nielen z Dolniakov, lež zo všetkých stran krajiny, dokazali tu poznové, že sú hotoví za vieru svoju bojovať, za jej obranu, keď treba, i život svoj položiť. K povzbudeniu katolíkov, ktorí nemali príležitosti účasti brať na tomto kongresse, o uplynutí jeho podávame nasledujúcu stručnú zprávu:

Nedeľa.

Prvý deň.

IX. Krajinský Kongress začal sa s pobožnosťou «Veni sancte». Vo veľkom počte shromaždené duchovenstvo vo dverách kostola vnútorného mesta čakalo na príchod osvieteného pána biskupa čanádskeho dr. Jána *Csernocha*, ktorý s veľkým sprievodom doraziac ta presne o 9. hodine, keď najprv biskupské požehnanie udelil prítomným, pristúpil ku hlavnému oltáru a intonoval «Veni sancte», potom ale slúžil sv. omšu

s veľkou assistenciou. Pri tejto pobožnosti vo svätine kostola boli prítomní osvietení páni biskupi: gróf Julius *Zichy* (Pécs) a Ľudvik *Balázs* (Rozsnyó). Minister okolo osobnosti kráľa gróf Aladár *Zichy*, predseda katolíckeho kongressu gróf Ján *Zichy* a početní duchovní a svetskí hodnostári.

V túže hodinu dr. Farkas *Radnay*, osvietený pán biskup baňskobystrický, v kostole novo-segedínskom slúžil sv. omšu a posvätil zástavy Katolíckej Jednoty segedínskej a obce Kiskúndonozsma, ako aj zástavy segedínskeho spolku a marianskej kongregácie segedínskej. Zakončením posviacky obrátil sa osvietený pán biskup ku shromaždeným tam tisícom a preriekol nasledovne:

S tymito zástavami netiahneme do bitky, nie hluk kanónov ozýva sa za nimi, ani nie ľudská krv má sa pod nimi prelievať, bo sú to zástavy lásky. Bojovníci Krista Pána shrňajú sa pod tymito zástavami a jejich prvou povinnosťou je, aby verili. Druhou hlavnou povinnosťou našou je, vieru našu uviesť do celého života verejného. Zástavy tieto neni sú na to zhotovené, aby sme ich v dierach skrývali, lež k tomu, aby vialy verejne pred celým svetom. Nech aj previevajú a vidí ich každý človek. Učenie Ježiša Krista neohlasujeme my v skrytosti, lež verejne pred celým svetom. Nenie dost cítiť len v duši a v srdci. Svätú vieru našu prenesme do celého života verejného.

Pod tymito zástavami pohly sa tisíce ľudu ku veľkému šiatru v Újsegedíne, kde ako zahájenie kongressu vydržiavalo sa:

Valné shromaždenie Katolíckej Ľudovej Jednoty.

Z celých Dolniakov a nadovšetko z južného Banátu dostavilo sa vôbec ku kongressu a ku valnému shromaždeniu Katolíckej Jednoty tolko ľudu, že Segedín snád ešte nikdy tak mnoho sveta pohromade nevidel. V obrovskom šiatru a okolo neho ľud sa len tak rojil. Znútra ozdobený bol šiator pápežskými a krajinskými farbami a na podíume zaujali miesta: arcibiskup kaločský dr. Julius *Városvy*; biskupi: dr. Ján *Csernoch* (Csanád), dr. Tibor *Bornemissza* (Szatmár), Farkas *Radnay* (Besztercebánya), gróf Julius *Zichy* (Pécs) a dr. Ľudvik *Balázs* (Rozsnyó).

Zo stránky iných hodnostárov boli tam prítomní: minister okolo osobnosti kráľa gróf Aladár *Zichy*, skutočný vnútorný tajný radca gróf Ján *Zichy*, skutočný vnútorný tajný radca, podpredseda snemovne Štefan *Rakovszky*, krajinskí vyslanci: pápežský praelát Ján *Molnár*, Béla *Csitáry*, Julius *Jánoky-Madocsányi*, dr. Béla *Nyáry*, dr. Emil *Gyuriss*, dr. Mikuláš *Zboray*, Karol *Becsey*, Jozef *Tarbszky*. Boli tam ďalej: gróf Adolf *Pongrácz*, titulárny biskup a praepošt novomestský nad Váhom, praelát-farar budínskeho hradu Karol *Kápter*, titulárny biskup L. Árpád *Várady*, kanonici: dr. Karol *Hoffmann*, dr. Viktor *Horváth*, Jozef *Ferenczy*, Izidor *Machovits*, Jozef *Mihálik* a Julius *Schley*; barón Felix *Gerlóczy*, gróf Béla *Somsich* s manželkou, dr. Ján *Zlinszky*, pravotár, dr. Vilhelm *Vragassy*, Rudolf *Misz*, dekan-farar trenčiansky, Štefan *Haller*, hlavný tajomník, Krizsó *Pelikán*, Otto *Krivald* a mnohí iní.

Pri všestranne hlučných ováciach vystúpil na rečníšte a povedal nasledujúcu v stručnom výťahu podanú reč

Stefan Rakovszky.

Ctené shromaždenie!

Istá smelosť je k tomu potrebná, keď dnes katolíci opovázia sa dakde shromaždiť. Každý má síce u nás právo shromažďovania a každý má právo slobodne a verejne povedať to, čo mu na srdci leží. (Tak je!) To len nám nenie slobodno. (Dost' zle!) Nazdávajú sa, že nám to neslobodno. Bo keď my, tak ako mnohí iní v krajine, shromaždíme sa, aby sme sa o tom radili, čo nám leží na srdci, a uzavreli, čo nám treba robiť proti zapríčineným krivdám, to je hneď klerikalizmus a napádanie práv a nárokov druhých. My ale nenapádame nikoho. My sa tak chováme, ako dobre sriadený štát, ktorý v povedomí svojej sily nikoho nevyzýva. My len pokoj chceme. Vieme ale veľmi dobre, že je ešte vždy v platnosti, čo staré príslovie povedá: jestli chceš mať pokoj, pripravuj sa k vojne.

My si nič tak nežiadame, ako pokoj. (Tak je!) Pod týmto ale to rozumieme, aby dali pokoja aj nám. (Tak je! Tak je!) Aby všelijakí potajomní murári, bezmenní tuláci miešali sa do našich záležitostí katolíckych, to si vyprosíme. (Tak je! Hlučné éljen a potlesk.) Proti tomuto, ako ktokoľvek iný v našej vlasti, máme dvojakú

zbraň: jedna je katolícka tlač (Hlučné éljen.) a druhá je Katolícka Jednota. Touto dvojakou zbraňou sme dost' pevní obrániť naše práva, proti akýmkoľvek nápadom.

O katolíckej tlači, ctené shromaždenie, to povedajú, aby pred očami držala vždy nauky lásky. Aby nikdy nezapomínala, že katolícka tlač nesmie napádať. Že má byť tolerantná — a aby nepolitizovala. Hovorí: načo aj politizovať a náboženstvo miešať do politiky. Ozaj veľmi pekne znejú tieto a týmto podobné slová, ja ale na to len to odpovedám: my len za vami ideme, páni moji. Nech druhí našu vieru tiež nevtisajú do politiky. My sme tieto veci nikdy nehodili na povrchie. Druhí to začali.

Keď nás ale druhí začali napádať, my sme sa nemali brániť? My máme byť takí hlúpi, aby sme sa nebránili? Na to nech si hľadajú druhého, kým ja, čo jak chatrné slovo budem mať v tejto krajine, to sa nikdy nestane. (Hlučné, všestranné éljen.) My, opakujem to, nikoho nechceme napádať, jestli ale nás kto napadne, najlepšia obrana proti tomu je, keď ho aj my napadneme, že sa tomuto aj rozumieme a to dobre vieme, to sme už dostatočne dokázali.

(Dokončenie nasleduje.)

Zriedkavá dobrodejka ľudu.

Moji milí ľudia!

Keď Angličania začali robiť kolonizáciu v Amerike, priniesli so sebou aj pálenku tým, ktorí dotiaľ tak šťastliví boli, že ju nepoznali. A jak nešťastné následky zapríčinil tam prinesený alkohol, jak mnoho ľudstva vyhynulo tam za krátky čas — o tom štatistika píše teraz ozaj hrozne veci. To isté účinkovanie má pitie pálenčeného nápoja aj v Europe. Z mnohých spisov o týchto veciach spomenem len nasledujúce:

Chýrečný spisovateľ francúzsky Zola v jednom jeho Románe, ktorý 20 sväzkov obsahuje, opisuje neobyčajne strašných ľudí, bláznov, smilnice, lúpežníkov, zlodejky a za praotca týchto všetkých drží opilca Macquarta. Aj veda má príležitosť veľmi často študovať tomuto podobné rodolístky. Veľa nemocí je, na ktoré musia trpeť potomci pre svojich rodičov, najviac ale súchoťiny a takzvaná anglická nemoc, rachitis pri deťoch, vodnatelka, lámka, pakostnica sú zväčša

zdedené choroby. V istom nemeckom štatistickom výkaze čítam na príklad: v jednom meste zo siedmich rodín opilcov pochádzalo 37 detí, z týchto zostaly len dve zdravé a živé!

Hlúposť u mnohých tiež odtiaľto pochádza. Chcete mať radosť z vašich dietok? Chcete mať silných synov, pekné a zdravé dcéry? Buďte striezliví, neotravujte vašu krv, vašich potomkov! Ja viem, že toto je najhákľivejšia vaša rana. Vy si myslíte, že je to moja chorľavá zakorenená myšlienka, že ja prenasledujem pálenku, ktorá vám toľko sily dáva, toľko príjemných hodín robieva! No, táto myšlienka neni len moja, ale aj mnoho učených, múdrych ľudí, ktorí vo všetkých krajoch a krajinách proti alkoholu bojujú! Celá literatúra sa zaoberá s touto otázkou; mnoho som čítala o tejto veci prv, než som túto prednášku vypracovala. Jedná sa tu o tom, premôcť tie bludné mienky, že pálenka dáva človeku silu. To je všetko falošná, márna sila a len priechodný cit teploty, ktorú pálenka, alebo správnejšie, každý alkohol dáva; človeku zlú chovu užívajúcemu, už či robotníkovi alebo nádenníkovi ona nevynahradí tú silu, ktorú jedlo dá človeku, lež sily len pobúri, jako otrava; následkom toho ztratí ešte aj tú malú silu, akou pôvodne vládol. Keď sa búrenie krve a sily človeka utíši, zostáva ešte slabším a ospanlivejším, čo potom opilca zas vábi, aby sa posilnil a konečne po mnohom «posilňovaní» príde do špitála alebo do blázince. Je to bezpochybná pravda, že máličko alkoholu spôsobuje príjemný cit rozdráženosti, príjemné sebašialenie, ktoré, zdá sa, odoberá nám všetky ťažkosti a obveseľuje nás na krátky čas; toto ale sa hneď v inú stranu premení a človeku zrazu všetko sa zhnusí. Kto častejšie pije pálené, vždy viacej cíti tieto následky, žalúdok mu zoslabne, omdlenie a nechuf odoberá mu vôľu ku práci, tratiť pozornosť, cit nemožnosti zmáha sa vždy vo väčšej miere v jeho duševných i telesných silách; za týmto nasleduje i zkaza hospodárska, bo ho každý hľadá využítkovať, kto zbadá jeho duševnú malomocnosť a hlúposť. Na tento spôsob padli mnohí z vás duševne a hmotne **do rúk židovských, a vyšli na zkazu**. Ten prvý pohár páleného, ktorý si dá mladík nameráť od žida — a on mu ho aj darmo dá zo samého priateľstva, «nemusí zaň platiť!» Tento prvý pohár je prvý krok

ku ceste, ktorá ho vedie ku zkaze. Je to prvá smluva s čertom, ktorý, keď ho za maliček chyti, viac ho nepustí, lež mu lapí celú ruku a zdrapí celého človeka! Natolko ho zná, že taký mladík dá sa podplatiť: je hotový potom bársjakú hanobnosť vykonať, aby len k pálenému prijsť mohol; takýmto spôsobom podkopáva dobrobyt rodiny, majetok obťaží s dlžobou a naposledy mu potom nič iného nepozostáva, jako vyvandrovať alebo kradnúť. Tak sa to stalo všade po dedinách, sedliaci vyšli na vnivoč, a **mimo židovských krčmárov nachodia sa tam teraz len biedni sedliacki robotníci a nádenníci**. Neidem ja v tejto veci jedine vás obviňovať. Keď pred šesťdesiatymi rokmi zotreli poddanstvo, bol ľud celkom neučený, nemúdry a k tomu navyklý, že pán majetku sa o všetko staral; on bol zodpovedný za všetko, škody on znášal a za to jeho poddaní museli mu bez rozmýšľania poslušni byť. Tento stav, keď pán bol šľachetný a dobromyseľný, nebol zlý a mal aj dobré osožné vlastnosti. Ale, bohužiaľ, tí páni neboli všetci takí, jakí mali byť; nekonali všetci svedomite svoje povinnosti a tak prišla revolúcia prv, nežli ľudu udelená mu samostatnosť ku dobrému služiu mohla. Za to ale, čo sa potom stalo, sú zodpovední tí, ktorí ľud necvičený celkom na seba zanechali a hodili ho v korysť «vyzieračom». Tí, čo sú učení a aj hmotne si dobre stoja, majú sa starať o to, aby robotnícky ľud, kým sám nevie súdiť o týchto veciach, nebol po falošných cestách vedený. Keď sa rodič nestará o svoje deti keď podrastajú, jako im potom môže na oči vyhadzovať, že sa nič neučily a do zkazy upadly?

Dorastajúce národy potrebujú takú výchovu, jako nedospelé deti. Kde ale našiel náš ľud vychovávateľov v minulom stolyti? Páni utekali z dedín, alebo sa sháňali po rozkošiach a pôžitkoch; úradníkom a **árendátorom ale bol ľud len dojná krava**, ktorá im iba mnoho osohu mala doniesť, to im bolo všetko jedno, čo z ľudu bude. Tieto skutky zakývať alebo tajiť nemôže žiadon statočný clovek; je teda najlepšie to odhaliť a povedať verejne a potom pomoc hľadať, čo aj ja mám včul v úmysle a o čo sa aj ja starám. Chceli ma moc razy od mojich plánov odhovoríť, a síce s tým, že ľud je nevďačný, **lakomý, nespravodlivý, nedôverlivý**. Na to ale

odpovedám: áno, ľud je, bohužiaľ, taký! to som už s bolesťou srdca aj sama zkusila; ale kto je tomu na príčine, že ľudia sú takí? veď ľud len tých nasleduje, čo vyššie stoja; nasleduje príklady, ktoré vidí od detinstva; odkiaľ má mať ľud vyššie pochopy o živote? Ten robotník, ktorý pre hladovanie kradne, je v mojich očiach menej hoden trestu, jako úradník ktorý spreneverí niečo, aby svoje bývanie okrášlil, aby lepšie cigare fajčil alebo svojej žene peknejšie šaty kúpil mohol! Sama seba by som sa preceňovala, keby som si myslela, že ja, tak osamotená, na seba nechána, za pár krátkych rokov všetko môžem napraviť, čo celé pokolenia popokazily. Nežiadam a neočakávam ja povďačnosti, len to jedno si prajem a to dúfam: že môj príklad budú aj iní nasledovať, že tí, ktorí so mnou pracujú a pod mojím vedením poučia ľud o vyšších pochopoch života, ináč budú rozmýšľať o svete; že ja položím základ, pevný základ, na ktorom sa môže ďalej stavať, ktorý môžu upevniť, keď mňa už na svete nebude, aby som proti sebeckosti a nestatočnosti silnú hať vystavil mohla. Áno, nestatočnosť je ten jed, ktorý — jako turecká chytľavá nemoc, nakazenosť — od jedného na druhého sa prenáša a v krátkom čase hubí celé obce. Viete vy, čo je nestatočnosť? To je: vyšší záujem nižšiemu obetovať; to jest keď volakto svoje presvedčenie, dla ktorého volačo za spravdivé drží, zanechá, ako zbadá, že ináč k viacej prinde, viac osohu si získa! Nestatočnosť je, keď daktorého človeka, s ktorým sme za dobre boli, opustíme, od neho sa odtrhneme, bo ho potkalo dajaké nešťastie, snáď prišiel o svoj majetok a už žiadnu výhodu, žiadon osoh od neho očakávať nemožno. Nestatočnosť je, keď dakto svoju vieru, svoju mienku premení, lebo si trúfa s tým volačo vyhraf, alebo snáď že bude menej zápasit a môže ľahšie žit. Ja viem, že takí, jako som ja, ľahšie môžu statoční byť, ako oní, ktorí sú odvislí, ktorým mnoho chýba, ktorých celá budúcnosť je neistá; tento poklesok ja preto, pri nepatrnych, biednych ľudoch, neposudzujem tak prisne, ako pri tých, čo sú mne rovní.

Statočnosť ale vyžaduje v každom stave a vo všetkých okolnostach obetovavosť, sebazaprenie a kto sa od tohoto odľahuje, je bedár, naníchnodník, či je on vysokopostavený alebo níz-

keho stavu; nestatočný vysokopostavený dáva pohoršeniaplňný, zlý príklad svojim bližným, zvlášte ale svojim podriadeným. My sme tí, čo máme dávať dobrý príklad, vtedy môžeme žiadať, aby nás nasledovali, a vtedy iste najdeme nasledovníkov. V mladom, zdravom, nepokazenom ľude najdú sa, áno, musia sa nájsť, ktorí sú schopní nás vytiahnuť z močiara, do akého sotila nás úžerníctvu a mamone podrobená prítomnosť. A moja jediná žiadosť, prv než zomrem, je tá, podať pravicu takým, ktorých za súcích budem držať, moju začatú prácu ďalej konať; tú prácu, ktorá povolaná je preniknúť čo najširšie vrstvy ľudu a spoločnosti, aby vo verejnom živote našom všetko k lepšiemu premenené bolo ku telesnému a duševnému blahu pospolitého ľudu a aby drahá vlasť naša stala sa pevnou a samostatnou. Daj to Bože!

Shromaždenia Jednoty Katolíckeho Ľudu.

Vittenc (nitr. stol.) 15. augusta o 5. hodine popoludní vydržovalo sa veľké ľudové shromaždenie. Prítomní boli: Gustáv Gábiel nadlesník, dr. Gejza Nemlaha, okresný lekár, Ferdinand Sándorfy, dekan, August Vavra Alois Behunek, farári, Pavel Kottvan, Gejza Veszely kapláni, Ondrej Vavrovics, notár, Pavel Sindel, Timót Veszely, Ludvik Csino, učítelia, Gustáv Pulmann, Metod Vesely, klerici. Farár Alois *Tagányi* privítal prítomných peknou rečou. O ciele Katolíckej Jednoty rečnil Ján *Bartos*, vyslanec stredišťa. Reči na poslucháčov učinily veľký dojem, čoho dôkazom je to, že hneď 90 údov vstúpilo do Jednoty. Za miestneho správce vyvolený bol jednohlasne farár Alois *Tagányi*.

Lopašov (nitr. stolica). Veľké ľudové shromaždenie Katolíckej Jednoty vydržovalo sa tu 15. augusta popoludní o 2. hodine. Ku shromaždeniu prišli vo veľkom počte aj občania z okolitých dedín. Z intelligencie boli prítomní: Ondrej Vavrovics, notár, Alois Behunek, Augustin Vavra, farári, Gejza Veszely, kaplán, Timót Veszei Ludvik Csino, učítelia. Medard Veszely, klerik. Shromaždenie zahájil peknou rečou horlivý miestny dekan-farár Ferdinand *Sándorfy*. Za ním držal reč vyslanec stredišťa Ján *Bartos* a vysvetlil dôkladne potrebnosť a šlachetné ciele Jednoty. Prednášky výtečných rečníkov natoľko oduševnily početných poslucháčov, že sa hneď na mieste 185 veriacich dalo za členov zapisať. Shromaždenie zaključil dekan-farár Ferdinand *Sándorfy* srdečnými slovami a početný ľud rozišiel sa v najkrajšom poriadku. Zvláštnej pochvaly zasluhujú veriaci tejto obce, bo oni vo všetkých pohyboch katolíckych vodcov svojich nasledujú nezkladnou vernosťou a oddanosťou a slúžia

za vznešený, nasledovania hodný príklad mnohým obciam okolia a aj ďalších krajov.

Dolná Krupa (prešp. stol.). Veriaci ľud katolícky tejto príkladne, krásne sriadenej obce sišiel sa vo veľkom počte ku shromaždeniu dňa 22. augusta. Pospolity ľud obce dostavil sa takmer do posledného chlapa. Zastúpená bola ale v peknom počte aj intelligencia z miesta a z okolia. Prítomní boli medzi mnohými inými: grófká Henrietta *Chotek*, ktorá sa o všetky pohyby katolíckeho pochvalne zaujíma a ktorej ďakovať treba prajný výsledok aj tohoto shromaždenia; farári Adalbert Plechlo a Hubert Rabenseiffer, kaplán Gálik, okresný notár Pavel Sveda, učiteľia Martin Lahvicska. Mikuláš Kovacsics, Ján Udvarnoczky, Ján Bublava, Anton Szemely, atď. Shromaždenie zahájil peknoú rečou horlivý miestny farár Anton *Rác*. Vysvetlil ciele Katolíckej ľudovej Jednoty a dokázal potrebnosť organizovania sa katolíkov ku obrane viery. Reč táto tak hlboký dojem urobila na prítomných, že hneď 158 prihlásilo sa za členov Jednoty. Oduševnení veriaci za miestneho správcu vyvolili svojho všestranne obľúbeného farára Antona *Ráca*. Vznešený príklad obce Dolnej Krupej nech nasledujú aj po iných stranách stolice prešporskej.

Obete pálenky.

Na baňskej osade firmy «Kameno-uholné bane na okolí Budapešti» v obci Pilisvörösvár baníci majú potravný spolok, ktorý od budapešťianskeho kupca Ignáca Kellera kúpil lacný rum. Aj sám kupec lacno kúpil tento rum a odporúčal ho spomenutému potravnému spolku. Sud s rumom dňa 18. augusta načapovali a robotníci si hneď začali kupovať z neho. Dňa 20. augusta budapešťiansky kupec telegrafične upovedomil potravný spolok, aby od neho kúpený rum nepredávali, lebo vyšetrovanie financov ustálilo, že je rum otrávený. Lenže potravný spolok telegrafičnú zprávu pozde dostal: od rumu mnohí ľudia už boli chorí a viacerí aj zomreli. Od otráveného rumu zomrelo sedem ľudí, medzi nimi aj dve dietky. Žandarmeria v obci Pilisvörösvár oznámila prípad vrchnosti a vyšetrojúci sudca súdnej stolice pre pešťianske okolie Ferdinand Aczél s jedným notárom a lekárom súdnej stolice už dňa 21. augusta išiel do obce Pilisvörösvár, kde zaviedol vyšetrovanie. Vyšetrojúci sudca ešte v ten deň po telefone naložil budapešťianskej policii, aby zásobu rumu dotyčného budapešťianskeho kupca sekvestrovala. Štyri mrtvoly pitvali a lekári ustálili, že patriční

boli otrávení. Vnútorosti mrtvých dali chemicky preskúmať. Vyšetrojúci sudca sa ešte počas pitvania dopočul, že od rumu zase iní traja ľudia zomreli. Preto vyšetrojúci sudca nariadil, aby aj tieto mrtvoly pitvali. Na druhý deň súd zase šiel do obce Pilisvörösvár a tam potom aj tieto tri mrtvoly pitvali. Obete otráveného rumu sú tieto:

15mesačná Irena Fakli, 16ročná Anna Fakli, obidve dcéry jedného baníka, 37ročný baník Jozef Svantner a jeho 35ročná manželka, 35ročný baník Peter Stefanovits, 42ročný baník Karol Schneider a 51ročný baník Kosta Ohn. Vnútorosti otrávených ľudí na osobitnom koči poslali do Budapešti krajinskému hlavnému chemikovi drovi Emilovi Felletárovi.

Krajinský chemik dr. Emil Felletár od jary tohoto roku preskúmal vnútorosti asi 60—70 nešťastných ľudí, ktorí následkom požívania pálenky zomreli, a ustálil pri všetkých, že sa otrávil *Methyl-liehom*. Tak sa volá ten lieh, ktorý dorábajú vypáraním dreva. Drevo rozdrobia na triesky, reziny, polejú ho vodou, dajú mu kysnúť a z jeho výparu dorábajú takrečený drevený lieh. Tento má všetky tie vlastnosti, ako lieh zo zbožia alebo zo zemiakov dorobený, len že ešte vo väčšej miere, a usmrť každého, kto z neho dorobený liehový nápoj požíva. Krom týchto vlastností má ešte aj iné. Je o mnoho lacnejší, ako iný lieh. Za jedno jeho dorábanie není spojené s veľkými útratami. Za druhé ale, a čo je hlavná vec, není podrobený odaneniu. Od dreveného liehu netreba daň platiť a preto ho lacnejšie predávajú. Terajší zákon o odanení liehu má tú veľkú chybu, že sú v ňom vypočítané hmoty, z ktorých dorobený lieh podrobený je odaneniu. Medzi týmito hmotami nepredchádza ale drevo. Z dreva teda môže sa lieh paliť a nemusí sa od toho ani daň platiť, kdežto od liehu zo zbožia, zemiakov a inej hmoty od každého hektolitra platiť sa musí dane stovadsať korún. Nesvedomíť špekulanti túto veľkú chybu zákona tak využítujú, že z lacného liehu, od ktorého nemusia platiť daň, robia pálené, rum, rozoliše a iné liehové nápoje. Majú pri tom ešte aj ten osoh, že z toho veľmi silného liehu ku robeniu pálenky a iných liehovín o veľa menej potrebujú, ako z obyčajného drahého liehu. O to sa, pravda, nestarajú tí bezbožníci, že robia

a predávajú otravu, oni len na to hľadajú, aby mohli zbohatnúť.

To plemeno, ktoré ľud náš takto otravuje a kynozí, netreba bližšie opisovať, zná ho každý. Najkrajšie je ale, že k dorábaniu dreveného liehu nachodí sa fabrika i v samom hlavnom meste. Tu pred očima štátnych orgánov dorábajú slobodne ten jed, ktorým ľudí beztriestne privádzajú o život. Zvedaví sme, či po tomto smutnom páde v Pilisvörösváre, zakáže vláda lieh z dreva páliť a či zastaví toto špinavé remeslo, na ktoré cieľom zbohatnutia dať sa mohol len židovský rozum.

Ľud však nech aj v tomto ohlade nie od štátu čaká pomoc, lež nech si pomáha sám. Nech nečaká na to, kým zakázu židom páliť, varíť drevený lieh, lež nech vôbec nepije pálenku, rum, nech aj ženy neoblubujú tie sladké a farbené rozoliše, bo kto vie, v ktorom poháriku nachodí sa drevený lieh a kto sa tohoto napije, toho pred časom vystrú na dosku.

Na začiatku práce.

Len nedávno rozvila sa u nás vznešených zásad zástava Katolíckej Ľudovej Jednoty — a hľa, už po celej krajine vesele veje a okolo nej shromažďujú sa státisíce katolíctva ešte nezkaženého, nežne smýšľajúceho, za Boha, za vieru, za vlasť a za ľud, za ten biedny, chudobný, od každého prázdnohlavca potupne opovrhnutý ľud, oduševneného a k pomoci tohože prichystaného.

Buď Bohu chvála, že sme už natolko, že naše katolíctvo už natolko precítlo, že je hotové už aj otvorene, smele vstúpil i do tábora, ktorý verejne nosí meno «Katolícky». Buď Bohu chvála, že u mnohých prestala tá detinská bojzalosť, na ktorú náš ľud pod panovaním liberalismu tak navykol a následkom toho svoje seba-povedomie úplne ztratil a stal sa otrokom, že takmer ani myseľ sa neopovážil. Celý náš život v takej miere bol presiaknutý týmto hnusným jedom, že kde-tu sa nachodiaci iného smýšľania občan vlasti zastavil sa nad tým a neveril v tom, že by sa pomery tieto ešte niekedy premeniť mohli.

Ale, hľa, nastal čas i v Uhorsku, keď Duch sv. zostúpil a osvietil našich katolíkov a tí zobudili sa zo sna hriešneho, z pamätali sa a začali ináč rozmýšľať a hneď na skutku premenila

sa tvár krajiny. Liberalismus zanikol a jakožto na hnusnú chorobu života nášho nikto viac ani myseľ nechce naň.

Lenže behom dlhého panovania pustil on do srdca obyvateľstva krajiny všelijaké korene. Veď slobodnozédnárstvo, radikalismus, socialdemokracia a všelijaké nové bezbožné frakcie, čo sú iné, nežli jeho odpadky, ktoré podchytil tuhý vietor a ponosil po všetkých hnusných miestach. A teraz tieto odpadky vydávajú zo seba nakažený vzduch a napáchne ním každý, ktorý v svojej slabosti medzi tieže sa dostane.

Tento škaredý zápach, tento zkazonosný vzduch rozptíliť, zničiť je povolanie Katolíckej Ľudovej Jednoty. Je to ťažká práca. Ale keď sme sa už do nej chytili a ťažkosti začiatku kde-tu už aj premožli, teraz už neslobodno vystúpiť z radu, lež treba bojovať a udatne, chlapsky vydržať v tomto boji až do konca.

Povedzme si úprimne, že bárs sa Katolícka Ľudová Jednota chytrá zmáha, predsa sme ešte len na začiatku práce. Naši nepriatelia sú zorganizovaní a spolu cítia, jako jedon. U nás to neni tak. Keď sa aj niečo robí, robí sa v ústredí, ale veru na vidieku máme mnohých, ktorí snáď o organizácii Katolíckej Ľudovej Jednoty ešte nič nepočuli, ktorí veľkú významnosť jej, slabým rozumom jejich paňaf nevládu, ktorí sa boja vraj ľud znepokojovať, atď., a sú i takí, ktorí o pohyboch Jednoty vôbec nič nevedia, ba ani vedieť nechcú.

Potom rob s takýmto ľudom — daj mu do ruky hlasovacie právo, iné výhody a práva, a budú nožom v jeho ruke — upotrebí ich v svojej nevedomosti sám proti sebe, jako mu to tí páni, ktorých sa on zo všelijakých príčin bojí, rozkážu.

Oj, neni to búrenie ľudu, keď vodcovia Katolíckej Ľudovej Jednoty chodia z obce do obce a vyučujú ľud a pripravujú ho k tomu, jako ma. použiť práva svoje, keď príde ten čas, že ich dostane.

Potom máme, bohužiaľ, i takých členov, ktorí si celý náš krajinský pohyb za hračku držia a keď sa im voľačo nepáčí, alebo sa nersrovnáva s jejich súkromným cieľom, vystúpia z hračky a kydajú blato na bývalých súdruhov a spolubojovníkov za predtým, za dobré uznané zásady. Týchto buď dar sviedol, alebo hrozba

sklonila, alebo majú výhlady na dáky mastný hrniec.

Máme ale mnoho statných a smelých členov, a s týmito bojovať je radosť, ktorá oduševní jedného aj druhého, aj všetkých vospolok, a keď víťazstvo i nenasleduje hneď po prvom alebo po druhom boji, to im nedá zúfať, lež povzbudzuje ich k ďalšiemu boju,

Krátka je ešte čiara účinkovania v smere Katolíckej Ludovej Jednoty, ale má už posiaľ na sebe zlaté fahy; a smer tento vydobyl si už pôdu úrodnú aj tam, kde predtým sa to ani úfať nedalo.

Vzdor tomu ešte mnoho a veľkej práce čaká na prívržencov zástavy Katolíckej Ludovej Jednoty. Teda, bratia katolíci, pomáhajte jeden každý za seba, za svoj dobrobyt pracujte, pomáhajte našim vodcom, nenechajte zaniknúť semä jejich práce tam, kde sa ono už prijalo a začalo korieňky púšťať, ale pestujte ho, aby vyvinulo sa na strom úrodný. Pracovať musíme všetci neunavne, bez prestania, a síce zatiaľ, kým nebude celý náš život očistený a nebude presiaknutý zásadami kresťanskými, v ktorých jedine hľadať a nájsť môžeme blahobyť ľudu a tak i vlasti.

Neoddychujme teda, lež držme pevne v rukách raz chytenú zbraň a smeľe sa držme v boji.

Nehody vo fabrikách hlavného mesta.

U nás je všetko drahé, len ľudské životy sú lacné. To dokazujú tie nehody, aké skoro s každým dňom udávajú sa vo fabrikách hlavného mesta. O katastrofe, ktorá sa udala 27. augusta v patrónovej fabrike bohatého žida Manfréda Weisz, podávame nasledujúcu zprávu:

Na čepelskom ostrove blízko hlavného mesta stojí patrónová fabrika židovského millionára Manfréda Weisz. Fabričná osada, v ktorej 5300 robotníkov pracuje, leží na priestore 80.000 □ metrov a pozostáva asi z 50 budov. V severovýchodnej časti tejto obrovskej fabriky na cele osihotenom mieste je dielňa, v ktorej z patrónov, z ktorých guľu už vopred vyberú, vyprázdňujú pušný prach. Táto dielňa je asi 100

krokov dlhá a 30 krokov široká. Okolo nej stojí vždy 21 peších vojakov na stráž, aby cudzí ľudia do budovy nevošli.

Ministerstvo vojny, od kedy dá patróny nabíjať bezdymným pušným prachom, z patrónov do starých Werndl-ovských pušiek dá vyberať čierny pušný prach a tento potom na iný cieľ upotrebuje. Takýchto patrónov má veľa millionov. Weiszova fabrika pred rokmi už zo 70 millionov takýchto patrónov vybrala pušný prach a tohto roku tým istým cieľom 19 millionov patrónov dostala.

Katastrofa sa udala v tejto patróny vyprázdňujúcej dielni. V dielni je 16 izbičiek a v každej stroj na vyprázdňovanie pušného prachu z patrónov, pri ktorom pracujú dievčatá. Dňa 27. augusta popoludní práca sa riadne započala. O 1/24. hodine odrazu udal sa strašný výbuch. Robotníci ešte neprišli k sebe od strachu, keď sa jeden za druhým ešte dva výbuchy udaly a síce za izbičkami tam, kde z patrónov vybraný pušný prach chlapi sypú do plechovnic.

Následkom výbuchu pušného prachu povstal oheň a plamene až do nepoznania popálily nešťastné deti. Nastalo úžasné bedákanie a za okamih 18 ranených sa vialo po zemi. Odev a vlasy na každom zhorely. Bedákanie bolo počuť až po dedinu Čepel, ktorej obyvatelia, zväčša ženské, pribehly ku fabrike, lebo tam pracujú ich dievky. Hasičia z mesta hneď pribehli do dielne a oheň za okamih udusili. Rýchlej pomoci hasičov možno ďakovať, že sa ešte väčšie nešťastie neudalo.

Ranených vzali pod opateru dobrovoľní ochrancov, ktorí za niekoľko minút na automobiloch prišli ku fabrike. Zpomedi ranených deťatich zaviezli do Rochusovej nemocnice, päť zase do sv.štepanskej nemocnice, štyroch ale opatrujú na ich bytoch.

Ťažko boli ranení nasledovní: 22ročný robotník Ján Gergényi, 25ročný Július Bönkö, 25ročný Alexander Dávid, 12ročný Štefan Sallay, 13ročný Michal Janovič, 18ročný Ján Grubničiek, 17ročný Pavel Rezničiek. 15ročný Georg Juhász, 17ročný Georg Tóth, 19ročný Michal Ortos, 15ročný Alexander Klúčik, 13ročný Štefan Seffer, 43ročný Michal Ablak, 12ročný Karol Ötvös, 13ročný Franc Bors; ľahšie boli ranení: 25ročná Katarína Földes a 12ročný Karol Váry.

Zpomedzi ranených dosiaľ zomrelo 10. Ostatní zápasia so smrťou.

sledovný patrón takou silou padol, že kapsla vybuchla a od tejto zas pušný prach.

Johanna d'Arc, zmužilá dievka francúzska, po vydobitom víťazstve slávnostne vťahne do mesta Orleansu. Pápež Pius X. Johannu d'Arc toho roku vo veľkonočné sviatky za blahoslavenú vyhlásil za prítomnosti 30 tisíc Francúzov v bazilike sv. Petra v Ríme.

Dľa mienky správy fabriky výbuch zapríči-
nila z patróna vypadnutá kapsla, na ktorú na-

Patrónová fabrika Manfréda Weisza má kon-
trakt so štátom, znamená to tolko, že má aj

subvenciu od štátu. Štátne orgány mali by teda čo najprísnejšie dozorovať, aby tento podnik v každom ohľade zodpovedal nariadeniam zákona. Predsa ale čo sa tam robí? Zákon nariaďuje, že mládež niže šestnásť rokov neslobodno vo fabrikách zamestnávať. V patrónovej fabrike Manfréda Weisza zamestnávali chlapcov a dievcence niže štrnásť rokov. — Pre židovské fabriky neni teda platné nariadenia priemyselného zákona? Zákon nariaďuje, aby v nebezpečných podnikoch stále nachodil sa lekár a sriadená bola hasičská stráž. Tieto nariadenia priemyselného zákona nezachovávali v patrónovej fabrike Manfréda Weisza. Nebolo tam lekára ani hasičov. Je to zas zrejmý dôkaz toho, že u nás proti zákonom všetko je dovolené — židom.

Tejto nesvedomitosti židovskej a štátnych orgánov padlo posiaľ v obeť desať mladých životov. Prítomné opovrhovanie zákonmi neslobodno ale už ďalej trpeť. Keď sú zákony, nech ich rovnako povinný je zachovávať žid a kresťan. A keď máme dozorujúce štátne orgány, tí nech stejnou povinnosťou dozerajú tak na kresťanov, ako židov, ba ešte prísnejšie na židov, bo je vôbec známe, že židia radi obchádzajú každý zákon. Krajinské zákonodarstvo aj v prvom rade má sa o to starať, aby kráľom sankcionované zákony svedomite zachovávali všetci obyvatelia vlasti, nadovšetko ale štátne orgány. Kto sa proti zakonom previní, nech je prísne potrestaný, či je to majiteľ fabriky alebo nesvedomitý štátny orgán. Len takým spôsobom možno zahatiť také nešťastia, aké 28. augusta, stalo sa zas v druhej židovskej fabrike hlavného mesta.

Účastinárska spoločnosť uhorského petrolejového priemyslu má v hlavnom meste v Kén ulici pod číslom 8. veľkú fabriku na čistenie petroleja. V jednom oddiele tejto fabriky v piatok o 9. hodine ráno pracovalo päť robotníkov. Rezervár, do ktorého vliate bolo poldruha vagóna slabého petroleja, razom vybušil. Petrolej sa chytil a začal horeť vysoko do neba šlahajúcim plameňom. Všetkých päť robotníkov vyhodilo do povetria. Dvoch chytró našli, ostatných ale len po dlhšom hľadaní. Robotníka 25ročného Jána Valentu hodilo o stenu a zlomil si ruky. Robotníci 20ročný Ján Deák a 24ročný Alexander Sági pokaličení sú do nepoznania. Na celom

tele jojich neni ani zdravého flička. Odviezli ich do špitála.

V tejto fabrike tiež nebola sriadená hasičská stráž. Mestskí hasiči len po dlhom namáhaní udusili oheň. Policajný osnovník dr. Pavel Császik vypočul úradníkov fabriky. Tí povedali, že sa Petrolej sám od seba zapálil.

Toto sú len dva pády tých hrozných nešťastí, aké sa takmer každodenne udávajú vo fabrikách hlavného mesta a po vidieku. Robotnícky ľud, ako bieli otroci, pustne, zákony sa nezachovávajú, aby bohatlo — židovstvo.

POLITICKÉ CHYRY.

Nešťastie v čepelskej fabrike pred krajinským snemom.

Z príležitosti veľkého nešťastia v patrónovej fabrike na čepeiskom ostrove vysvitlo, že tam pri nebezpečných prácach zamestnávali nedospelú mládež, a nariadenia priemyselného zákona vôbec si nevšímali. V tejto záležitosti zaznačená je už interpplácia a kresťanská ľudová strana zaujme sa za robotníctvo, ktoré je tam stálemu nebezpečenstvu smrti vystavené.

Kristóffy a Rudnay.

Nekdajší neblahej pamiatky [trabant minister Kristóffy minulé dni nenadále prišiel do Levíc, kde ho na stanici čakal koč bývalého hlavnomestského kapitána a kráľovského kommissára Bélu Rudnayho. Na tomto koči odcestoval Kristóffy na Rudnayho statok pri Leviciach, kde oba liberálni politici až do pozdnej noci pretriasali politické rozpoloženie krajiny. Kristóffy a Rudnay! Je to ozaj pekný párik liberálny.

Shromaždenie kresťanských socialistov.

Kresťanskí socialisti vydržiaovali 29. augusta v hlavnom meste veľke ľudové shromaždenie, na ktorom vo veľkom počte súčasťnili sa slovenskí robotníci a štátni diurnisti.

Z CUDZOZEMSKA.

56. Kongress nemeckých katolíkov. V nedelu 29. augusta zahájený bol v Breslaue 56. Kongress nemeckých katolíkov. Pri zahájení prítomní boli takmer všetci biskupi, početní katolícki výtečníci Nemecka a veľa tisíc ľudu,

Vojenské vzbury v Grécku. V dôstojníckych kruhoch gréckeho vojska od istého času panuje veľká nespokojnosť. Dôstojníctvo žiada, aby vláda svolala snem čo ale táto nechce urobiť. Hovorí, že následkom toho kráľ grécky stroj sa zaťakovať.

BESEDNICA.

Slávnosti v Tirolsku.

Tirolci známi sú ako nezkladne, verne oddaní svojmu panovníkovi a ako zriedkave výborní strelci. V Tirolsku každý chlap mrie a žije za svojho cisára a čo ako strellec vezne na mušku, to istotne leží. Vernosť k svojmu panovníkovi a zriedkavú zmužilosť dokázali Tirolci roku 1809. v bojoch proti francúzskemu cisárovi Napoleonovi I. Storočnú pamiatku týchto bojov za slobodu vlasti oslávili 29. augusta v Innsbrucku za prítomnosti jeho veličenstva kráľa Franca Jozefa. Už 28. augusta večer bola veľkolepá illuminácia v Innsbrucku a po vysokých vrchoch celého Tirolska horely vatry ohlasujúce tirolskému ľudu významnosť tohoto dňa a upomínajúce ho na zmužilosť jeho predkov pred jedným storočím v bojoch za slobodu vlasti.

V nedeľu 29. augusta bola vojenská sv. omša pod šiatrom vedľa pomníka Ondreja Hofera, ktorý r. 1809. zmužilých Tirolcov do boja viedol proti Francúzom. Na sv. omši s celým sprievodom prítomný bol i jeho veličenstvo kráľ a pomník u päty vrchu «Isel» postavený ozdobil krásnym vencom.

Ku veľkolepej slávnosti tejto prišli strelci z celého Tirolska pod zástavami z bojov pred sto rokami, so starobyľou zbraňou zmužilých predkov a v čarokrásnom kroji tirolskom. Ľud celého Tirolska nevyslovnou oduševnenosťou oslavoval staručkého panovníka Franca Jozefa, znakom toho, že nadchnutý je podobnou vernosťou ku svojmu cisárovi, ako zmužili starí, ktorí, ačpráve len malá hrstka, proti Francúzom a jejich spojencom, krvácali za cisára a vlast.

Zmužilosť Tirolského ľudu, akou bojoval proti Francúzom, zaznačená je v dejepise i s mnohými objavmi, z ktorých, ako najzanímavejší, uvádzame nasledujúci:

Francúzi 1809. spojení s Bavorami z Reichenhallu vtrhli do Tirolska, kde sa im oproti postavili tirolskí strelci, ktorých viedol strelec Wintersteller. Hrstka tirolských strelcov preriedila síce rady francúzskych bojovníkov, proti premoci ale udržať sa nemohla. Francúzi a Bavorci napredovali preto a zpálili dom streleckého vodcu Winterstellaera a celú dedinu, v ktorej býval. Víťazní Francúzi prišli potom ku dedine St. Johann.

V dedine St. Johann v týchto hrozných časoch opát a farár bol Matias Wieshofer, jehožto pomník životnej veľkosti s nápisom «Osloboditeľ dediny» ozdobuje rynek pred farou dediny.

Opát-farár Wieshofer bol človek vysokej postavy, šľachetných ťahov obličaje, vynikal zvláštnou vzdelanosťou. Krom nemeckej, latinskej a gréckej reči, mlúvil

plynne ešte štyri reči, čo mu pri zachránení dediny veľmi dobre poslúžilo.

Ako opát a farár, Wieshofer osobne nebral účasť v boji za slobodu vlasti, povzbudzoval ale svojich veriacich a dával im dobré rady.

Keď Francúzi dedinu Kirchdorf zpálili, kde Wintersteller býval, vrátili sa do obce St. Johann, kde ako jedinký mužský bol opát-farár Wieshofer. Tento ako očul, že sa Francúzi k dedine blížia, vyšiel von z fary a pred bránou očakával svoj osud. Bavorský generál menom Wrede totiž už popredku vyniesol nad ním ortiel: «že ho dá obesiť na kostolné dvere».

Ako bavorský generál Wrede pred bránou fary uzrel opáta-farára, v besnej vzteklosti začal ho tupiť, haniť, nadal mu do vlastizradcov a konečne pokojným chovaním opáta nanajvyš rozzlobený rozkázal vojakom, aby ho hneď zastrelili.

Opát-farár Wieshofer na tento ukrutný rozkaz klaknul si pokorne a s úplným odovzdaním sa do vôle Božej očakával smrť.

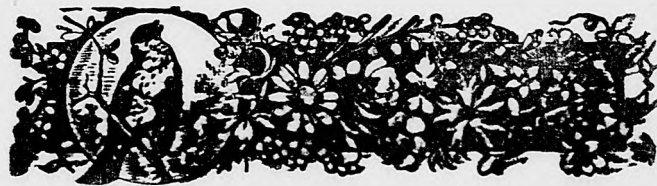
V tomto kritickom okamžení kalupom dojazdil na to miesto francúzsky generál Lefebre, ktorý ako miláčik Napoleona I. bol kniežatom Danzigu a šľachetným, pokojným a nábožným chovaním sa na smrť odsúdeného opáta natolko bol dojatý, že ho ku sebe zavolať.

Wieshofer francúzskemu generálovi v plynnej francúzskej reči a šľachetnou pokojnosťou predniesol stav veci a prosil ho o milosť a ochranu pre seba a pre celú obec, ktorú Bavorci už na štyroch miestach podpálili.

Francúzsky generál rozkázal hneď svojim vojakom, aby podložený oheň zahasili, obec zachránili a prijal pozvanie opáta-farára, išiel do fary, kde tak on, ako i generál Wrede a ostatní dôstojníci boli hostia opáta-farára.

Na druhý deň odtiahol nepriateľ. Dedina St. Johann bola zachránená. Generál Lefebre pozdejšie ako cez tie kraje tiahol s vojskom, poznove bol hosťom opáta-farára a dal mu na pamiatku do daru skvostné na stôl prikryvadlo, na ktorom zlatými nihami vyšité bolo mesto Danzig.

Povďační občania opátovi-farárovi Matiasovi Wieshoferovi na večnú pamiatku postavili veľkolepý pomník s nápisom: Osloboditeľ dediny. *Béla Csitáry.*

CHYRNIK.

Jeho veličenstvo kráľ za celý čas svojho ku koncu sa blížiaceho letovania sa čo najlepšie cítil. V tie dva dni, keď zahraničný minister gróf Aehrenthal a rakúsky ministerpredseda barón Bienerth minulý týždeň boli u

jeho veličenstva na vyluchu, kráľ od 8. hodiny ráno do 3. hodiny popoludní neprestajne pracoval bez toho, že by si čo len za chvíľočku bol oddýchol. Zdravotný stav jeho veličenstva napriek tomu, že tohoročné leto bolo veľmi daždivé, je výtečný. V sobotu 28. augusta jeho veličenstvo odcestoval z Ischlu, ale neni cele vytvorené, že sa po tirolských slávnostach jeho veličenstvo cieľom odpočinutia si ešte vráti do Ischlu, ohľadom tohto ale poriadky sú ešte neni porobené.

Chýry z biskupstva nitrianskeho. Jeho excelencia skutočný vnútorný tajný radca, osvietený pán biskup Imrich Bende v piatok 28. augusta nastúpil 86. rok veku svojho. — Ján Hevera, farár obce Vágszikkás, vymenovaný je za riadneho dekana-škôldozorca okresu trenčínzavažského,

Chýry z biskupstva košického. Osvietený pán biskup dr. August Fischer-Colbrie 20. augusta za veľkých slávností posvätil nový kostol v obci Kisladna. Po posviacke osvietený pán biskup v novom kostole slúžil sv. omšu a 120 veriacim udelil sviatosť birmovania. Kostol s veľkými obetami dali vystaviť, horlivý miestny farár Ján Ivaneczky a veriaci obce. Koloman Bartsch, hlavný lesný, na počtu pána biskupa dal slávnostný obed, ku ktorému ako patron povolani boli aj úradníci mesta Košice. — Minulého týždňa osvietený pán biskup prítomný bol na slávnosti sv. Jána Endes, zakladateľa kongregácie sv. Jozefa, ktorú z tej príležitosti odbavovali v Budapešti, že fundátor tejto kongregácie prijatý je do radu svätých. — 25. augusta odcestoval osvietený pán biskup do Garamszentbenedeku a posvätil tam kaplnku, do ktorej vložili pozostatky zmužilého bojovníka proti Turkovi, nekďajšieho baróna Štefana Koháryho. Pri tejto slávnosti ako potomok prítomný bol aj Ferdinand kráľ bulharský. — Dr. Anton Drexler, rektor Augustineuma, vychovávateľského ústavu kňazov vo Viedni, minulé dni zdržoval sa v Košiciach a bol hosťom osvieteného pána biskupa. — Dr. Melchior Takács, praelát praemonštratských kňazov, ako predseda kultúrneho spolku stolice abaujskej, riadne ročné shromaždenie spolku na 12. septembra povolal do kúpeľov Rankfördö. — Mesto Košice má dostať universitu, predbežne ale len dve fakulty, teologickú a filosofickú. — Malé väže na sídelnom chráme biskupskom prítomne opravujú. Roztrusovaný chýr, že starobylý chrám tento nachodí sa v nebezpečnom stave, nemá žiadneho základu. — Odpust sv. Rozálie v cintore na Kalvárii odbavovali 22. augusta. Processiu zo sídelného biskupského chrámu viedol a sv. omšu slúžil praelát-kanonik, farár Ondrej Kozora. Kázne boly v maďarskej, nemeckej a slovenskej reči. — Gróf Július Andrássy, uhorský minister vnútra, krajinský vyslanec košický, účtovnú reč vydržiavať bude v Košiciach 15. septembra. — Košický spevokol, ktorý ku prednáškam krajinských spevokolov do Kečkemétu viedol biskupský notár gróf Hadrian Csáky, dostal vyznačenie zlatej medaily. — Tomáš Bujnovszky, kaplán zo Serenču, vymenovaný je za duchovného ku väzňom. — Miszlók: Odpust sv. Bartolomea apoštola odbavovaný tu bol 29.

augusta. Anton Fischer, tunajší farár, ku tejto príležitosti povolal aj mestský úrad ako patróna.

Chýry zo Šariša. Prešov: V tunajšom klástore anglických mníšiek, zavedená bude tohoto roku aj vyššia dievčenská škola, do ktorej zápis začne sa 5. septembra. — Nebohý Jozef Haván, tunajší rodák, bývalý kanonik kapitule jágerskej, na mestskú nemocnicu poručil štvrtú časťku svojej pozostalosti, ktorú tunajší mešťanosta už aj prevzal v obnose 6941 korún. — Dr. Július Holomia, hlavný lekár mestský a správca nemocnice, odcestoval na dva týždne. — Tohoročné vojenské manévry vydržiavajú sa poznove v okolí mesta. — Imrich Mikó škôlppoddozorca, zostavil zemepis stolice šarišskej a zaslúžil si tým všestrannej verejnej pochvaly. — Barón Imrich Chillány spojil šarišských gazdov cieľom vyhotovenia 1000 metr. centov ovčieho syra. — Krajinský gazdovský spolok upozorňuje menších statkárov, že im i tohoto roku vyprostredkuje lacné požíčky. — Ministerské vyslanectvo hospodárskej pomocnej akcie pre horné strany, ktoré prítomne pracuje v stolicách Bereg, Máramaros, Ugocsa, Ung a Zemplin, aby ubiedený národ vyslobodilo z pazúrov židovských, založilo tu už 132 potravných a úverkových spolkov. Podobná pomoc veľmi je národu potrebná aj v stolici šarišskej. — *Bardijov, Kisszeben*: Ku tunajším priemyselným školám ako zastupiteľ ministra výučby vymenovaný je Gustáv Thiering. Pri priemyselnej škole v Prešove zastupiteľom ministra výučby je Ján Jónás. — *Bányavölgy*: Ku tunajšej detskej opatrovni vymenovaná je Helena Sztrachon. — *Kavocsán*: Pol druhu roka je tomu, čo tunajší horlivý vicedekan a farár Edmund Koncz založil tu potravný spolok, ktorý natoľko prekvitá, že obec má od toho času už päťtisíc korún čistého dôchodku a kúpila pre spolok aj osobitný dom. Dvaja židia sa už ztadiaľ vypratali, bo sa národu oči otvorily a nedá sa viacej židom zdierať. Z pomstvy teraz židia z celého okolia napádajú horlivého a v každom ohľade božúhonného vicedekana a farára ešte aj v novinách. Všetkí ale darmo, ani jemu, ani jeho potravnému spolku škodiť nemôžu a on len tým väčšou oddanosťou a usilovnosťou podporuje blahobyt svojho národa. Svornosťou, spojením a sjednotením gazdov kdekolvek možno utvorí potravný spolok. To je aj pre každú obec nanajvyš potrebné.

XVI. medzinárodný kongress lekárov v nedelu 29. augusta zahájil arciknieža Jozef dlhou francúzskou rečou. Reč arcikniežata Jozefa, jakožto zastupiteľa kráľa, prijali prítamní hlučným potleskom.

Telesné pozostatky baróna Štefana Koháryho. V kostole opátstva Hronského Sv. Benedikta (stolica tekovská) za skvelej slávnosti posvätili minulý týždeň zemské pozostatky vo vojne proti Turkom padlého baróna Štefana Koháryho. Na slávnosti prítomný bol aj bulharský kráľ Ferdinand. Nový hrob dal postaviť bulharský kráľ Ferdinand jako priamy potomok generála Štefana Koháryho. Pri hlavnom oltáre kostola osvietený pán biskup kešický dr. August Fischer-Colbrie slúžil sv. omšu za asistencie ostrihonského kanonika, titulárneho

biskupa Michala Bogisicha a viac kňazov. Počas sv. omše kráľ Ferdinand sa modlil vo svätyni, medzi čím na chóre spevokol ostrihomskej basiliky spieval staré cirkevné piesne. Potom podžupan stolice tekovskej Štefan Mailáth povedal reč, v ktorej s pietou sa rozpomenul o zásluhách do nového hrobu položeného hrdinu a v mene stolice tekovskej vyslovil kráľovi Ferdinandovi vďaka za to šľachetné odhodlanie, že pre zemské pozostatky baróna Štefana Koháryho obsahujúcu truhlicu preniesli do novej krypty, postavenej v lodi kostola. Kryptu zapečatili pečiatkou kráľa Ferdinanda a ostrihomskej kapitule, prv ale kráľ Ferdinand biskupovi Bogisichovi odovzdal telesné pozostatky obsahujúcu truhlu. Keď zemské pozostatky ukladali do krypty, spevokol spolu s obecnosťou spieval hymnus. Potom sa kráľ Ferdinand odobral od osvieteného pána biskupa a iných prítomných a odišiel.

Kontrolovanie ruských prisťahovalcov. Budapeštiansky hlavný policajný kapitán Desider Boda vydal nariadenie, v ktorom nakladá prísnejšie kontrolovať všetkých z Ruska prichádzajúcich ľudí. Sprísnenie kontroly ruských prisťahovalcov potrebným urobilo medzi iným aj to, aby z Ruska nepriviliekli sem cholera.

Pekelný stroj vojenskému sudcovi. V Košiciach udal sa minulý týždeň taký prípad, ktorý na všetky strany budí veľký ruch. Neznámy útočník košickému honvédskeému kapitánovi Zoltánovi Mátyássymu poslal balík s pekelným strojom s tým úmyslom, aby kapitán prišiel o život, a málo chýbalo že sa to nestalo. Prípad udal sa nasledovne: Kapitánovi Mátyássymu poštársky doručovateľ doniesol na jeho byt v Kazinczyho ulici v dome č. 4. balík, ktorý bol z Budapešti poslaný. Balík dľa dopravného listu poslal Mátyássymu budapeštiansky klenotník L. Bachruch a z vonka nápadným písmom bolo napísané na balíku, že obsahuje striebro a sklo v hodnote 200 korún. Kapitán bol zásielkou prekvapený, lebo si neobjednal žiadon šperk, ale balík predsa prevzal. Poštársky doručovateľ nato odišiel. Kapitán otvoril balík a našiel v ňom bavlnu, v ktorej bola menšia drevená škatulka. Aj túto otvoril, v tom ale v škatulke umiestnený pekelný stroj vybuchol, kapitána hodil o zem a popálil mu obličej, ruky a prsia. V izbe vzbuch všetko dodružgal. Na rachot shrklo sa veľa ľudí, ktorí vbehli dnu a kapitánovi poskytli prvú pomoc. Potom upovedomili aj políciu, načo hlavný policajný kapitán Béla Michalik šiel na byt kapitánov, ktorého vypočul, ale tento nevedel podať žiadne vysvetlenie, lebo ani netuší, kto mu mohol balík poslať. Polícia aj vojenskú vrchnosť upovedomila o prípade a táto tiež zaviedla vyšetrovanie. Košická polícia oznámila prípad aj budapeštianskej polícii, ktorá teraz vedie ďalekosiahajúce stopovanie, aby sa dozvedela, kto poslal Mátyássymu balík s pekelným strojom.

Zemetrasenie v Taliansku. V noci z útorka na stredu minulého týždňa v Taliansku zem sa zase otriasla, ale tento raz nie v južnom, lež v strednom Taliansku na okolí Sieny medzi Rímom a Firenzou. Zemetraseniu

málo ľudských životov padlo v obeť, ale hmotná škoda je veľká. V meste Siena zem sa trikrát otriasla, ale nešťastie sa neudalo. Obyvateľstvo ušlo pod holé nebe. V obci Buonkonvento sa viac domov srútilo. Jeden človek prišiel o život a viacerí boli ranení. V obci Monteroni viac hudov sa porúchalo. V obci San-Lorenzo sa takmer všetky domy srútily alebo silne porúchaly a jednoľiví ľudia boli ľahšie ranení. V Piombine pocítili prudké, vlnisté zemetrasenie, ktoré sa o päť minút opakovalo. Obyvateľstvo nastrašené pútekalo zo svojich domov. Do Buonkonventu vyslali žandárov so šiatrami, do San-Lorenzu ale vojsko. Ministerstvo vnútra na miesto zemetrasenia poslalo hlavného dozorcú. Zemetrasenie pocítili aj v mestách Firenze, Perugia a Grosseto, ale tu zemetrasenie škody nezapríčinilo.

Požiar. Dňa 21. augusta v Dolnej Súči (Alsószűcs st. trenciánska) bol veľký požiar. Zhorelo 20 domov a 19 stodôl spolu aj s posväzanou úrodou, taktiež aj všetky pobočné gazdovské stavania. Škoda je ohromná, šacujú ju na 70.000 korún. Bohužiaľ, z assekurácie sa málo vynahradí, lebo zbožie a krmu nemal nikto poistenú proti ohňu a aj staviská len málokto. Bieda je veľká. Nech Boh každého chráni od takéhoto nešťastia.

Proti vlečkám. Z Nürnbergu oznamujú, že tam dňa 1. septembra vstúpil do života policajný zákaz, ktorý ženám prísne zakazuje, aby na ulici vlečky, šlepy nosily. Ktorá žena sa proti tomuto zakazu prehrší, budú ju trestať od 60 po 200 korún siahajúcou peňažnou pokutou alebo ju prípadne na dva týždne posadia do chládku.

Vražedný hrom. Z Pukanca (Bakabánya, stolica hontianska) píše, že tamojší sklepník Ludvik Rosenberger so svojou manželkou, s 10ročným synom a so slúžkou pred pár dňami šiel na pole. Tam ich zastihla búrka a aby nezmokli, uchýlili sa pod kríž zbožia. O niekoľko minút udrel hrom a Ludvika Rosenbergera a jeho manželku zabil. Slúžka a chlapec, ktorí od rodičov asi na krok ďalej stáli, ostali pri živote. Slúžka je ale odtedy prihluchá a bolí ju hlava. Chlapcovi zmeravely nohy a ruky na niekoľko minút a na tele mu aj teraz možno vidieť halúzkam zo stromu podobné červené čiary. Po nešťastných rodičoch ostali štyri siroty.

HOSPODÁRSTVO.

Kedy sa majú zemiaky vykopávať.

Či sa zemiaky dajú dobre udržať, to závisí od toho, kedy sa ony kopaly a aké počasie bolo pri kopaní.

Keď zemiaky dozrievajú, vtedy štava obsažená v ciboch a listoch vtahuje sa ku koreňu a listy začnú

tratif zelenú barvu, až ožltnú, podobne aj cíby zvädnú a ožltnú.

Tieto príznaky sú nie vždy isté, lebo listy a cíby môžu ztratiť svoju sviežosť aj následkom nepriaznivého počasia alebo následkom cudzopasníkov, ktoré podžerú korene alebo cíby a tak vrchná časť tak vyzerá, ako zemiaky by boli dozrely. Spomenuté príznaky sú teda neisté a tak je potrebné tým spôsobom sa presvedčiť, že vykopeme niekoľko zemiakov a medzi rukami ich dobre treme; ak sa kožka neslienila, tak sú zemiaky už zrelé a môžu sa kopať.

Keď chceme zemiaky dlho udržať, treba ich nechať dozreť. Prezreť nechať zemiaky tiež neni dobre, a to zvláštne vtedy, keď je mokré počasia; zemiaky môžu začať v zemi kliet a sotva by sa komu vyplatilo z nich novú úrodu čakať. Tak teda ani nedozreté, ani prezreté zemiaky nemajú sa kopať: kedy sa majú vykopať, o tom sa vyšspomenutým spôsobom presvedčíme.

Teraz je len otázka, aký čas si vybrať na kopanie. Zemiak, ak je počasia daždivé, nedá sa čistiť zo zeme vybrať a je celý prevlhnutý, kdežto aby sa zemiak za dlhší čas udržal, musí byť čistý a obschnutý. O čo treba sa ešte aj vtedy postarať, keď sa zemiaky kopaly za mokrého počasia, zatiaľ ich nechať na vonku, kým nepreschly a až potom ich odložiť do pivnice alebo do komory. Zemiaky ak sa vlhké odložily, sparia sa a skoro sa začnú kazíť.

Ak by sa spozorovalo, že zemiaková vňať je napadnutá hnilokazom, tak je potrebné pozor dávať na to, aby sa zemiaky nenakazily, čo sa len tak dá docieľiť, ak zemiak nepríde do potyku s vňaťou. Takáto zemiaková vňať pred kopaním zemiakov nech sa skosí a z role odvozi. Neškodí, keď ju na hromade necháme vyschnúť a potom spálime, aby sa zkazonosné huby ďalej nerozmnožovali.

Zemiaky pred odložením majú sa nechať obschnúť a na ziadon pád vlhké do jám, do kopcov alebo do komôr odložiť.

Dôležitosť podzimnej orby.

Prv, ako by sme sa mali s poľnými prácami rozlúčiť, nebude škodiť, keď našich roľníkov upozorníme na podzimnú druhú orbu.

U nás obyčajne strniská zorú a rola nechá sa tak až do jary, do sejby. Málo je tých roľníkov, ktorí by pozemok pod jariny pred zimou dva razy poorali.

Strnisko sa preto zoráva, aby sa ním burina z pozemku vykántrila, toto prvé oranie má byť plytké. Cieľ druhého podzimného orania je, pôdu náležite pripraviť pod jariny, a toto oranie má byť čím hlbšie. Hlbokým oraním odvodní sa mokrá pôda, zlepši sa suchá, oteplí

sa chladná, ono výdatne podporuje silnejšie zakorenenie plodín a ich rýchlejší bujnejší vývin. Pôda, hlboko preoraná príde do potyku so vzduchom, z ktorého vtiahne živné látky a tieto zväčšujú a obohacujú orniciu. — Hlbšie orať je najvýhodnejšie pluhom k tomu zhotoveným, tak zvaným podryvákom, ale môže sa ono previesť dvojou orbou (dvoma pluhy jeden za druhým, po tej istej brázde). Jedným pluhom orie sa do hĺbky 10—15 cm. a druhým v tej istej brázde ešte do hĺbky 8—12 cm. Tým sa docieli 18—27 centrová ornica.

Po jakú hĺbku sa má ktorá roľa zorať, to nám ukáže vrstva pod orniciou.

Ale toto hlboké oranie nebolo by radno razom previesť, lebo kde sa doteraz len na 12 cm. orávalo a razom prioralo by sa ku starej ornici ešte 12 cm. mrtviny, museli by sme niekoľko rokov čakať, kým by mrtvina zkyprela; preto aby sme orniciu zosilnili, pri jednom oraní nesmie sa viac ako 1—2 cmetra mrtviny priorať a tak orniciu z roka na rok o 1—2 centimetre zosilňovať, čo je toľko hodno, ako toľko pozemku prikúpiť, avšak toto prikúpenie nestojí nás peniaze, len hotovú prácu.

Teda prv, ako by sa poľné práce zakončili, upozorňujeme našich roľníkov na zhlbovanie ornice. Ono sa im nahradí nielen istejšou a lepšou, ale aj výnosnejšou úrodou a o pribudnutú orniciu zväčší sa nám pozemok.

DOPISY.

Lipt. Sv. Mikuláš.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Velká zriedkavosť je z našeho mesta voľačo čítať v novinách, preto prosím o láskavé uverejnenie týchto niekoľko riadkov v našom obľúbenom «Kreštane».

V krátkosti len to idem sdeliť, že sa naša stolica ozaj pochlapila, keď v stoličnom zasadnutí odhodila ten kalvinský návrh na orabovanie katolickej cirvi o jej majetky. Sláva za to našim stoličným pánom. Prečo neškúlia kalvíni na židovské majetky? Tam by sa ozaj mali čím deliť. Nuž ale veď židia a kalvíni sú jedna liberálna kompánia. U nás páni, ako vidno, zriekajú sa už liberalizmu. Nech liptovskú stolicu nasledujú v tomto všetky ostatné stolice. Daj to Bože!

Liptovský Jednotár.

**Neváhajte, keď vás hlava
bolí lež potrebujete hneď**

Beretvás-pastille

ktoré za desať minút zastavia najtuhšs
migrén-hlavy bolenie. — **Cena K 1.20.**
Lekármi odporúčaný liek.

K dostaniu v každej lekarni!

Dorába Tomaš Beretvás, lekárnik Kispest. Pri 3 škatulkách zaslanka franko..

Rozmary a žarty.

Hotový. Domový pán (ku verklikárovi): Nemám rád hudbu na dvore...

Verklikár: Mám ísť do izby prosím pekne?

Starosť. Palko, uviaž si uzol na ručník, aby si nezabudol, že maš ráno zavčasu vstať.

Úprimne. Pani: Ján, dneská odpoľudnia nechcem s nikým hovoriť!

Sluha: Veď milostpani, to nevydržia!

On je pánom v dome. A: Počul som, že sa tvoja žena často vadí s tebou.

B: To je pravda, ale vždy je moje — predposledné slovo:

Čo sa zdalo korheľovi. — Súsed! — kričí obecný kováč na gazdu navracajúceho sa z mesta, — kde ste si potratili zadnie kolesá?!

Gazda: Hm, hm! — prebudiac sa vo voze, až keď mu kone pred bránou zastaly, — veď sa mi práve tak zdalo, jako by sme sa hore vrškom boli ťahali.

Aký pochválen, taký navekyamen. Pravotár: Vy sediaci ste ozaj len takí sprostáci!

Sedliak: No, pán pravotár, nech nás len tak netupia, veď oni len z našich sprostostí žijú, lebo keby sme my neboli tak sprostí, tak by sme nepotrebovali žiadneho pravotára.

Zo súdnej siene. Sudca: Počujete, vás pristihli pri krádeži dreva v hore a za to vás neminie potrestanie. Čo vám je teda milšie, vyberte si: na dva dni do áreštu alebo 10 korún?

Vinník: Ah, prosím ponížene, už keď je tak, som chudobný človek, prosím radšej o tých desať korún.

Zo školy vojenskej. Generál: Na či rozkaz máš vždy slúchať?

Vpjak: Na rozkaz môjho pána Kapitána.

Generál: Dobre, a koho má slúchať tvoj pán kapitán?

Vojak: Svoju paňu.

Videl ducha. K dedinskému farárovi prišiel jedon jeho farník a so strachom vyprával, že videl ducha.

«Kde?» pýtal sa ho farár.

«Na kostolnom múre.»

«Jako vyzeral?»

«Ako veľký somár!»

Na to farár, usmievajúc sa, povedal:

«Ídte spokojne domov a nehovorte o tom nikomu, však vy ste sa vlasného tieňa báli».

Odkazy redakcie.

F. K. K. K vyhnutiu neporozumeniam úctive dávame na známosť, že sme list nedostali.

V. S. B. To je pekne, že sa u vás šíri Katolícka Jednota. Nech vás nasledujú obce vašeho súseďstva.

R. S. T. Poľné práce už prestávajú. Treba sa okolo Jednoty hýbať.

S. P. P. Nebude zo psa slanina, ani z capa baranina. Liberálom nikdy neverte.

«Schicht mydlo» (známka jeleňa) šíri sa chytro po širokej ploche, preniká tkaninu a čistí preto chytro a dôkladne, bez toho, že by škodilo látke alebo rukám, lebo na kolko intenzívna je jeho čistiaca sila, na tolko vlúdny je jeho vplyv.

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 28. augusta.

Uradne značené ceny za 100 kilogramov. **Pšenica:** tisská K 27·80—29·10, stolnobelohradská K 27·60—28·90, peštianska K 27·80—28·95, banátska K 27·80—28·95. — **Raž:** prvotriedna K 18·90—19·10, druhotriedna K 18·70 do 18·90. — **Jačmeň:** prvotriedny K 14·55—14·85, druhotriedny K 14·20—14·70. — **Proso:** K —.— do —.—. — **Ovos:** prvotriedny K 15·40—15·60, druhotriedny K 14·80—15·20. — **Kukurica:** K 15·30—15·50. **Repica:** K 27·00—2·800.

Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	22.—	21·60	21·20	20·80	20·30	19·60	18·60
		č.	7	7½	8		
		K	16·40	14·60	8.—		

Za 50 kilogramov i s vrecom.

Drobné otruby: K 5·70, hrubé K 5·70.

Strova: fazuľa obyčajná biela K 19·20—212·0, fazuľa strakavá K 18·00—18·75. — **Hrach:** nelúpaný, čistý K 28·00—33·00, lúpaný K 24·00—51·00. — **Šošovica:** čistá K 28·00—38·00. — **Konopné semä:** K 18·00 do 19·00. — **Mak:** K 55·00—57·00. — **Rasca** (kmín): Kor. 107·00—108·—. Všetko po 100 kilogr.

Sviňská masť: budapeštianska K 168·00—169·00, vidiecka K 000·00—000·00.

Slanina: mestská 4-kusová K 145·00—146·00, 3-kusová K 149·00—150·00. vidiecka K —.—.— za 100 kilogr.

Datelinové semä: Červená datelina K —.—.—, lucerna jasnozrná K —.—.— za 100 kg.

Lekvár: srbský K 40.—, bosenský K 48·00—50·00 po 50 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K 36·00—38·00, srbské (100 kusové) K 33·00—35·00 po 50 kilogramoch.

Spiritus: Rafinovaný odanený vo veľkom 176·50 do 177·—. Denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill 50·50—51·00.

Petrolej: Fiumánsky krištálový K 35·00, fiumánsky White-Star (***) K 29·00 za 100 kilogr.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 6·50—7·00, žlté K 6·80—6·90 za 100 kilov.

Koloniálny tovar: **Cukor** v klobúkoch K 82·00 do 82·50, kockový K 84·00—, žltý K 82·00—82·50 za 100 kilogr.

Vajcia: prima uhorské K 76—78, od Tisy K 76—77, sedmohradské K 74—76 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Kresťania kupujte len u kresťanov!

Rušeň!

!!! S 18 prvými vyznačeniami !!!

Ludvik Kállai motor dielňa

Budapest, VI., Gyár-utca 28. szám.

Odporuča najvielej Ludvika Kállai

elektrické benzinokomobil stroje ku mlatbe

s dvojm vystrojením ku čisteniu.

!! Úplná záruka za viborné mlatenie !!

!!! Jedina novota !!!

!!! Najjednoduchší a najdokonalejší mlatebny stroj prítomnosti !!!

Bez strojnika lahko k vedeniu bár ktorým gázdom aj medzi domami slamou krytými.

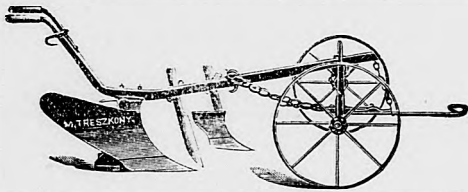
Osobitná trieda pre stroje poľného hospodárstva ako: parostroje, mlyny, rajtare, stroje k mlateniu a ku siatiní adt.

Ludvika Kállai ktoré sa v našej vlasti najlepšie podávajú.

Cenník s obrazmi na žiadosť zdarma a franko.

Rušeň!**Páni hospodári!**

Netreba vám viacej hospodárske stroje z cudziny alebo od firiem nám nepriateľských drahšie kupovať, lebo moje výrobky dosiahly značnej dokonalosti. — Odporúčam svoje najnovšie:

Mlát'ačky s ocelovými guľčikovými ložiskami, ktoré idú o polovicu ľahšie, než ktorékoľvek iné. **Zentúre** dla najnovších modellov. Zlepšené rajtare. Výborné sečkovice amerického systému. Triery. Strúhadlá na burgyňu. Strotovníky na zrno. Stroje na siatie. Pluhy, brány. Stroje na rezanie kapusty. Mačkadlá na syr, borievky a na hlynu. Zelezné mangle na prádlo, decimálne váhy a stroje na lámánie stromovej kôry.

== Cenníky zašlem na žiadosť zdarma a franko. ==

Michal Treskoň,
fabrikant hospodarsky chstrojov v Bytči

(Nagy-Bicsce).

Pri objednavkách na naše ohlasy, prosíme odvolávať za vždy na náš časopis.

Kto žiada požičku?

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičkať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet» Budapest, V., Géza-ut. 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú ako veľkú požičku, preto aby bolo spomozeno stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky priručný je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou lahko môže pomôcť na jeho taroch. Predošlých veriteľov tento ústav s touto požičkou vypúšťa, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. Požičky sa dávajú do polovice hodnoty majetku. Keď dlžník poriadne plati, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy báriašedý, lebo v celkosti alebo v čiastkách bez všetkých pobodných výdavkov môže si splatiť. Pri parcellovaní na pomoci je v každom ohlade. Ústav na jednoduchý list bár kornu ochotne odpovedá.

Pri prádle ako pri tanci
Netreba mi žiadnej sily
Schichta mydlom v každej chvíli
Na bielo perem ako snah

Schichtovo jeleň znaku mydla

zázračna intenzívna sila čistenia
spočíva na zvláštnom spôsobe jeho dorábania
z najlepších a vybraných látok.

Schichtové jeleň mydlo

šišaňa ruky, bielizeň. Spori pracu a unovanie
a šišaňa zdravie. Spori peniaze, čas a prácu.
30.000 K. záruka za čistotu. (4)

Najlepší český prameň k objednaníu.**Lacné perie na postel!**

1 kg. sivé drápané 2 K, leďšie
2 K 40 h.; polbiele 2 K 80 h.;
biele 4 K, biele páperové 5 K
10 h.; 1 kg. veľmi fajne, ako
snah biele, drápané 6 K 40 h.,
8 K.; 1 kg. papierie, sivé 6 K,
7 K.; biele fajnové 10 K.; naj-
fajnejšie papierie z prs 12 K. —
Pri oblednaní 5 kg. franko. —

Hotové postele z hustej tkanyni červeného, modrého, bieleho
alebo žitého nankingu, 1 perina. 180 cm. dlhá,
118 cm. široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 68 cm.
široký, naplnený novým, sivým, veľmi trvácim perím 16 K.;
polpapierie 20 K.; papierie 24 K.; jednotlivé periny 10 K., 12 K.,
14 K., 16 K. podhlavky 3 K., 3 K 50 h., 4 K. Vývoz s postovom
lobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo návrat dovolené.

Za nezodpovedné návrat peniazi. **S. Benisch v Deschenitz**
číslo 326. Böhmerwald. Cenníky franko zdarma.

Osožné a chytré prevedenie parcellovanía.

«A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete» «Krajinský gruntovno-úverkový ústav» do obchodného oboru svojho prevzal provouzo-
vanie parcellovanía a ku tomuto cieľu udeľovanie požičiek. Ciele ústavu tohoto vytvárajú úžernictvo každého druhu, preto on sám
nekupuje majetky ku parcellovaníu, lež na žiadosť prevezme za miernu odmenu unovania úplné prevedenie parcellovanía (rozumie sa
pracami právnyimi, mernickými a v gruntovných knihách) a k tomuto cieľu vyšle na miesto svojho splnomocneného človeka, ktorý po-
stará sa o prevedenie všetkých prác miestnym požiadavkam zodpovedne. Ku cieľom parcellovanía ústav ochotne povoluje požičku
pri výhodných podmienkach, o com vysvetlenie, prospekt, hlavná správa (Budapest, V. kerület Géza-utca 2. szám) na žiadosť
ochotne odosiela. — Výhody poluúčinkovania ústavu sú: 1. Lacné prevedenie parcellovanía. 2. Ústav nerobiac nároky na podiel osohu,
kucep v tej cene dostane pozemky, v akej ich majiteľ odpredá. 3. Kucep a odpredavateľa pozbavia sa všetkých starostí parcellovanía
4. Odpredavateľ naraz v jednej sumne dostane kúpnu cenu. 5. Spoločná zodpovednosť je vytvorená. 6. Všetky útraty dávajú sa
popredku. — Zvláštne výhody ústavom povolené požičky ku parcellovaníu: 1. Prípadný diel podlžnosti spláca sa pozadne. 2. Požičky
povolujú sa počnúc už od 300 orún. 3. Požička vypláca sa celkom v hotových peniazoch. 4. Listina verejného notára nenie po-
trebná, potrebuje sa len lacné uhodnovenie notárske. Ústav požičku vypovedať nemôže.